

SELETUSKIRI

Viljandi Vallavolikogu määruse eelnõule „Isikliku abistaja teenuse määramise ja osutamise tingimused ja kord“

Sotsiaalhoolekande seaduse § 27 lõige 1 sätestab, et isikliku abistaja teenus on kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatav sotsiaalteenus, mille eesmärk on suurendada puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse § 2 lõike 1 tähenduses puude tõttu füüsilist kõrvalabi vajava täisealise isiku iseseisvat toimetulekut ja osalemist kõigis eluvaldkondades, vähendades teenust saava isiku seadusjärgsete hooldajate hoolduskoormust.

Isikliku abistaja teenuse sihtgrupiks on täisealised inimesed, kes oma puude tõttu vajavad iseseisvaks toimetulekuks ja osalemiseks ühiskonnas füüsilist kõrvalabi. Puude all on mõeldud inimese anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotust või kõrvalakkal, mis koostoimes erinevate suhtumuslike ja keskkondlike takistustega tõkestab ühiskonnaelus osalemist teistega võrdsetel alustel (puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse § 2 lg 1).

Sellises olukorras on inimese esmased abistajad üldjuhul lähisugulased, sõbrad või hooldustöötajad. Kõrvalabi vajadus seab inimese sõltuvusse lähivõrgustiku või hooldustöötajate osutatavast abist, tema võimalused teha iseseisvalt oma elu puudutavaid otsuseid, omandada haridust ja töötada on väiksemad võrreldes inimesega, kellel puudest tulenevaid piiranguid ei ole. Isikliku abistaja teenuse sihiks on puudega inimeste osalemise suurendamine ühiskonnaelus erinevates valdkondades, sh hariduses ja tööhõives. Isikliku abistaja teenuse eesmärk on toetada eelkõige tööeas inimesi, kes vastava teenuse saamisel suudaksid tööle asuda, samas ei ole see teenuse saamise otseseks eelduseks.

Isikliku abistaja teenuse kasutamine vähendab puudega inimese sõltuvust oma pereliikmetest ja sõpradest ning annab talle võimaluse elada maksimaalse iseseisvuse tasemel, mida konkreetne puue/funktsioonihäire võimaldab. Kaudselt aitab teenus vähendada teenust saava inimese perekonnaliikmete hoolduskoormust, toetades puudega inimese pereliikmete ja lähedaste kui esmaste abistajate võimalust olla sotsiaalselt aktiivne, sh töötada.

Sotsiaalhoolekande seaduse seletuskiri ütleb järgmist:

Isikliku abistaja teenus eristub teistest kõrvalabi vajadusele suunatud teenustest, milleks on nt tugiisikuteenus selle poolest, et abi võidakse osutada näiteks liikumisel, söömisel, riietumisel, suhtlemisel, hügieeniprotseduuride sooritamisel, kirjutamisel, lugemisel, samuti kodu ja tööpaiga korrastamisel jne. Isikliku abistaja teenus on mõeldud täiskasvanud inimesele, kes on võimeline vastu võtma oma elukorraldust puudutavaid otsuseid ning selgelt ja arusaadavalt oma vajadustest lähtuvalt juhendama teenuseosutajat asjaajamise korraldamisel. Sellest tulenevalt ei ole isikliku abistaja teenus kohane puudega lapse toetamiseks. Küll aga sobib isikliku abistaja teenus täisealistele noortele, et toetada nende õpinguid. Isiklik abistaja aitab puudega inimesel endal tegutseda, see tähendab, et isiklik abistaja ei aja üksinda inimese asju, vaid inimene ja isiklik abistaja tegutsevad koos. Näiteks võimaldab isiklik abistaja inimesel kasutada matemaatikaülesannete lahendamiseks vajalikke õppevahendeid: teeb õpiku õige koha pealt lahti, aitab puudega inimesel õiget lahendust kirja panna jne, kuid ei lahenda ülesandeid tema eest ära. Isikliku abistaja tööülesannete hulka ei kuulu meditsiini- või tervishoiuteenuste, tõlketeenuste, juriidiliste teenuste jmt osutamine, samuti remondi- ja ehitustööde tegemine.

Olulisemad muudatused võrreldes kehtivate määrustega on järgmised:

- 1) ühtlustakse kasutatavaid mõisteid;
- 2) antakse Viljandi Vallavalitsuse alatisele sotsiaalkomisjonile õigus otsustada teenuse osutamine või osutamata jätmine (§ 7 lg 3);
- 3) selgitatakse teenuse osutamise korraldamisega seonduvat;
- 4) antakse võimalus võtta osutatava teenuse eest tasu (§ 8 lg), mis sõltub alati ja ainult teenuse mahust ja teenuse kogukulust ning teenust saava isiku ja tema perekonna majanduslikust olukorrast;
- 5) kohustatakse teenust vahetult osutavat isikut esitama lisaks töötundide arvestusele ka teenuste tegevuse sisulise aruande.

2019. aastal osutas Viljandi Vallavalitsus isikliku abistaja teenust kokku 3012 tundi 6-le puudega inimesele. Isikliku abistaja teenuse osutamine näitab aasta-aastalt pigem kasvutrendi, sest puuetega inimestele on meie kaasaegse elukorralduse kontekstis loodud võrdsed võimalused osalemaks tööturul, hariduse omandamisel ja sotsiaalses elus.

Koostaja: sotsiaalnõunik Irma Väre